

НАЦИОНАЛНА АКАДЕМИЧНО-ПРИЛОЖНА КОНФЕРЕНЦИЯ

ФИЛОСОФИЗИРАНЕ В СЪБИТИЯ, ПРАКТИКИ И ПРОЕКТИ

– РЕЗЮМЕТА НА ДОКЛАДИТЕ –

8 – 9 МАРТ, 2024 Г.
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ

Проф. д.ф.н. Александър Андонов, Национален център за творчество и иновации, СУ „Св. Климент Охридски“ – За единството на теоретическото и практическото.

Главната цел на доклада е да представи:

1. Доказателства за философското съзнание за неотделимостта и съпадението на единството на теоретическото и практическото, със съответните аргументи и конкретизации за него, главно през философията на Платон и Кант;
2. Да представи философската аргументация чрез философията на Аристотел за единството на теоретическото и практическото, но и за превъзходството на теоретическото над практическото;
3. Да конкретизира реалността на единството и съпадението на практическото и теоретическото през онтологията на порастващият и развиващ се човек в образователния процес.

Проф. д-р Веселин Дафов, СУ „Св. Климент Охридски“ – Един философски стандарт: омиротворяването като одействителностена всеобщност.

Докладът се заема с осмислянето и полагането на един стандарт за философстване. Става за дума за момента, в който разгръщането на мисленето преминава през предметността и дисциплинността на единичното и обособеното и до стига до момента на своята собствена противоречивост и се изисква едно мета-физицирано мислене, едно отиване отвъд обектното (механика, физика, химия, и т.н.). Така попадаме в най-неопределеното субектно, взето като конкретна всеобщност. Но за да не остане то все пак не просто метафизично (което попада случайно на своето понятие - по Кант) следва да създаде понятно познание, което макар и водено от идеята, все пак се отнася до разгръщането на конкретни действителности. Именно в този момент изобщо е възможно изграждането на всеобщност изградено с разумно основания.

ФИЛОСОФИЗАЦИИ - СПОДЕЛЯНЕ НА ОПИТ И ДЕМОНСТРАЦИИ

Веселина Маноилова, Радослав Георгиев, студенти в специалност „Философия“, СУ „Св. Климент Охридски“ – Студентски философски семинар "Разсадника": изводи и впечатления.

Ще опитаме в докладна форма да представим: генезиса на идеята за семинарите, която е вдъхновена от други подобни инициативи; мотивацията ни при стартирането; различните форми на институционална и неформална подкрепа; обобщаващи наблюдения от самите сбирки и тяхното организиране; неочаквано оформили се тенденции и настъпили явления; някои ограничения на формата и възможни развития.

Андреа Иванова, студентка в специалност „Философия“, СУ „Св. Климент Охридски“ – „Жива философия“ – ключ към креативното образование.

"Жива философия" е иновативна дейност, която превръща бялото платно в уникално поле за изразяване на лични философски виждания. С разнообразни средства за писане и рисуване, участниците споделят какво ги вдъхновява и как разбират света около себе си. Този проект не просто предоставя платформа за изразяване на индивидуални мисли, но и обогатява учениците като им показва ролята на философията във всекидневния живот вместо да ги ограничава в стереотипи и класически концепции. "Жива философия" показва, че философията е жив и актуален аспект от нашия опит, който може да бъде изследван и възприет от всеки. Смисълът на тази творческа дейност се простира по-далеч от простото изразяване. Тя предизвиква учениците да преосмислят света около тях, да се ангажират със своите собствени въпроси и да изразят своята уникална перспектива. Стимулира креативното мислене и спомага за формирането на критичен ум. Образованието чрез подобни игри не само забавлява, но и трансформира обучението в динамичен процес, който развива учениците като личности. Те не просто запомнят факти, но и създават връзки между знанията и собствените си усещания. Такива дейности поддържат радостта от ученето и подпомагат учениците да развият умения като комуникация, творчество и самооткриване - всичко това, което е важно за успешното им бъдеще. За демонстрацията ще ми бъдат необходими материали – платно и средства за писане и рисуване, които ще предоставя лично. Ще помоля всички участници да се включат като напишат нещо на платното. Имам желание да кажа няколко думи след самата демонстрация за смисъла на всичко това и идеята, която стои за мен зад „Жива философия“.

Гл. ас. д-р Евелина Варджийска, СУ „Св. Климент Охридски“ – Диалогични игри.

Докладът изследва възможностите на игровия подход за пропедевтика на философски диалог. Представя се и се анализира една образователна игра – „Игра на дилеми“, разработена по проекта „Силата на консенсуса“ (2020-23). Ще бъдат потърсени измерения на философичност, свързани с разглеждането на играта като инструмент за рефлексия върху личен опит, с аргументирането на ситуативно адекватни решения на проблемни ситуации в опита, както и чрез възможностите за култивиране в играта на ключови компетентности и компетентности за демократична култура. Представяната игра има потенциал като инструмент за разрушаване на дилематичната нагласа и подсилване на проблематичната нагласа към житейски ситуации, което може да бъде принос към философизиране на личния опит.

Проф. д-р Веселин Дафов, СУ „Св. Климент Охридски“ – Вход и изход в/из философстването. Ставане и преставане.

Твърдя, че все още теорията и практиката на правене на философия отдава приоритет на ставането на философското, на преминаването от не-битие в битие на философстването спрямо преставането на философското, на прехода от битие в не-битие. Горното твърдение се подкрепя от усилената работа на "практикуващите" колеги по отношение на започването и началото на философстването (стимули, игри, дискуссионни планове и други). Финалната фаза почти винаги взима в битието ѝ на Заключение или Изводи, пък били те и отворени. Въпрос на професионализъм е не просто да се затвори философската сесия, а да се овладее самото преставане на философското, за да могат участниците в сесията да преминат в друг модус на своята умствена настроеност. С особена сила това важи за практиката на "Философия с деца", когато някои ученици могат да пренесат философските смисли, там където от тях това не се изисква и по този начин да си навлекат неприятности. Но също и за практиката на "Философско консултиране", където преносите могат да доведат директно до междуличностни конфликти (виж "Апология" на Платон).

УЧИЛИЩЕ И ФИЛОСОФИЯ

Доц. д-р Силвия Борисова, Институт по философия и социология, БАН – Философията в сетивното възприятие.

Бих искала да демонстрирам няколко инструмента с практическа и интерактивна насоченост, които използвам в уроците си „Сетивно възприятие“, разработен в рамките на научно-приложния проект „Усъвършенстване на преподаването по философия и гражданско образование за VIII–XII клас чрез развиване на ключови компетентности на учениците“ (ИФС – БАН, 2023 г., ръководител: проф. ем. дфн Веселин Петров). Инструментите представляват преживелищни игри и творчески задачи, базирани на пряк сетивен и движенчески опит. Всеки от инструментите е отправна точка за дискусия върху личното преживяване, опита, себепознанието – като основа за надграждане на знания, умения и компетентности в сферата на сетивното възприятие, включително неговия креативен и философичен потенциал: било в предметите „Философия“ и „Гражданско образование“ или пък при създаването на по-плътни междуурочни и междупредметни връзки. Ще дам примери и за други възможни приложения на демонстрираните инструменти: те са предназначени за ученици и студенти, но могат да се адаптират и за по-ранна детска възраст, както и за всяка възраст в контекста на ученето през целия живот.

Гл. ас. д-р Николета Николова, СУ „Св. Климент Охридски“ – Ситуирано учене и философия.

В предназначеният за доклад време ще бъдат представени няколко техники за диалогизиране с групи от ученици и студенти, основани на принципите на ситуираното учене. Ситуираното учене като възможност за обучение, която набляга върху контекста, се осъществява чрез взаимодействие между учащите, активно участие в социалната общност и фасилитиране от страна на учителя. По този начин се прави опит в практиката да се рефлектира над философски теории и концепции, като се изхожда от конкретното и наличното.

Д-р Таня Желязкова-Тей, Институт за информални иновации – Ученическото самоуправление - гражданско образование в действие и информално учене чрез правене“.

Философско-педагогически аспекти на теоретико-приложните опити на един философ да убеди педагогическата общност в ценностите, възможностите и ползите на ученическото самоуправление като гражданско образование в действие и информално учене чрез правене за училищната и местната общности. Споделяне на опит и добри практики от взаимодействието с всичките седем категории съучастници на ученическото самоуправление: 1. учениците; 2. учителите; 3. директорът; 4. родителите; 5. местните институции, обществениците, медиите; 6. бизнесът; 7. структурите на гражданското общество. Представяне на училището като уникално работно място за формално образование, неформално обучение и информално учене между пет поколения. Ролите на философа като инициатор, модератор, координатор, мултипликатор и консултант на дейности и автор, съставител, редактор и издател на продуктите от тези дейности, свързани с ученическото самоуправление.

Доц. д-р Цветина Рачева, СУ „Св. Климент Охридски“ – Събитието: възможност и процес.

Събитието можем да мислим по два начина: първият е според М. Хайдегер, където събитие е битието на заедност с другите, битие с другия, за другия, от другия, в своето задълбочаване. Вторият е, когато в особено силна форма просветне самото битие за субекта и точно тук се появява онтологичният кръг - субектът следва да е готов да схване битийната форма, а тя следва да е резултат от предходни субектни дейности. Тази въвлеченост на субекта той е способен да развие в действия, в които битийната форма се саморазличава.

Докторант Никола Гинев, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“ – Философският казус – определения и практически насоки за тълкуване.

В доклада са анализирани структурите (разказ, участници, позиции) и съдържателните елементи (понятия, теми) на философския казус. Акцентира се върху изискването за проява на критическо мислене и на рефлексия при тълкуването. Изследват се философските основания на казуса от перспективите на различни философски учения на модерността (Киркегор и екзистенциализъм, Фихте и Хегел, критическа теория).

Докторант Кирил Мартинов, ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“ - Философът като „преводач“ между ценностните светове в средното образование.

Докладът стъпва върху разбирането, че институцията на училището е в криза поради трудността да се адаптира към съвременните обществено-политически условия. Бидейки в позицията да разбира и удържа мярката на сблъскащите се по този начин регулатори, ценности, типове чувствителност философски мислещият човек (например учителят) има привилегията да удържа смисъла на двете (или повече) страни и така да бъде в ролята на преводач или посредник. С особен акцент върху понятието интимно, което придобива все по-голяма етическа тежест в съвременните условия, се прояснява задачата на философа да разпознае и подкрепи зараждащото се пространство на споделен смисъл (извънкласни занимания, общностен живот около изучаването на определена теория, непредписани административно диалогични събития и т.н.) и да го опази както от атаки отвън (бюрократия, подозрения в злоупотреба и т.н.), така и отвътре (афективно пренасяване). Така очертаната идея се схваща ясно откъм нейния политически и културен смисъл и чрез нея се подчертава незаменимата роля на философа като човек, който е уверен в своите понятия, да потвърди значението им в чистата практика. Докладът отразява както теоретични положения, така и частично рефлектира върху действителен педагогически опит.

ИЗКУСТВО И ФИЛОСОФИЯ

Гл. ас. д-р Иван Миков, Институт по философия и социология, БАН – Перспективи и специфики на философията на пърформанса.

През последните десетина години се обособява и развива мрежа от изследователи, практики и творци, която има претенцията да формира един нов клон на философското знание, алтернативен на *философията на изкуството* (philosophy of art). Това е *философията на пърформанса* (performance philosophy). Предложеният доклад ще разгледа и анализира посоченото философско направление в няколко основни пункта. От една страна, ще бъде представена неговата генеалогия, философски корени, влияния и предпоставки за неговото развитие с оглед на самозаявената му специфика. Ще се анализират и основанията за самостоятелното му обособяване. От друга страна, ще се проследят вероятните интра- и интердисциплинарни връзки на философията на пърформанса. Ще се потърсят както евентуалните предимства, така и възможните ограничения и недостатъци на заявения подход по отношение на прилагането на философското в определен тип събития и практики.

Ирина Стоянова, Фондация „Експ Арт Лаб“ – Проект: {ОГЛЕДАЛНО ИЗМЕРЕНИЕ} – видео и разказ.

Творчески проект, обединяващ огледална инсталация и танцов пърформанс. Уникална арт инсталация „ОГЛЕДАЛЕН КУПОЛ“ - сферична огледална стая тип планетариум. Огледалната повърхнина пречупва пространството и фрагментира образа на човека вътре в купола, създавайки множествени отражения на човека като калейдоскоп. Метафора: „Външният физически свят – е отражение на вътрешния свят на личността“ или „Всеки сам създава собствена реалност, прожектирайки мислите и чувствата си към външния свят“. Пребиваването в купола напомня пътуване в космически кораб през мистериозен свят на огледалата, разкриващ потенциала на въображението да сътворява вселени! "MirrorMorphosis" - танцово представление.

Метафора: Зараждане на вселената от безформеността на първичната супа. Проява на личности и емоции в подсъзнанието. Разгръщане на фантастичен свят през проявяващи се образи в безкраен процес на пресъздаване метаморфоза. Споделянето ще е под форма на видео и разказ. Трейлър: https://www.youtube.com/watch?v=OU13qfRKj8&ab_channel=irr%25ktopuz

Ас. д-р Майа Антова, ас. д-р Мариана Стоянова, СУ „Св. Климент Охридски“ – Един и три пърформанса.

Под формата на 15 мин. видео творба ще бъде изследвана пресечната точка на философията и изкуството на пърформанса, на базата на реализирани пърформанси и проведени интервюта с артисти, преподаватели в университета и студенти, провокирани от изкуството на пърформанса. Вземайки за отправна точка есето "Изкуството след философията" от 1969 г. на Джозеф Косут, в което се разкрива значимостта на ролята на зрителя във функционирането на концептуалните творби на изкуството, нещо характеризиращо и изкуството на пърформанса. До интереса през последните години към пресечната точка на философията и изкуството на пърформанса, с появата на област, известна като „философия на пърформанса“, която изучава как пърформанс изкуството може да бъде място за философско изследване и размисъл. Дали пърформансът има възможност да обогати и да допълни теоретичната философия посредством нови методи, предположения и предпоставки за философски преживявания? Търсенето на симбиоза между философията на изпълнението и теоретичната философия е поредното предизвикателство.

Гл. ас. д-р Любослава Костова, Институт по философия и социология, БАН – Театърът на Боал: пътуване към автентичността и въображението. Приложение към формалното образование по философия.

Настоящата статия има за цел да представи и сподели особеностите на театъра на бразилския режисьор Аугусто Боал, известен като форум-театър или театър на потиснатите, и да очертае доколко последният би имал място към обучението по философия. Техниките на Боал използват театъра като средство за насърчаване на социална и политическа промяна. В „Театъра на Потиснатите“ публиката става активна, така че те, като „спектактори“ (зрител-актьори), изследват, показват, анализират и трансформират действителността, в която живеят. Методът е достъпен и приложим. Не на последно място, последният е важен със способността да решава морални дилеми и да предпоставя различни сценарии и гледни точки към един и същи проблем, давайки възможност на всеки да разбере пряко и чрез игра мотивите, мислите и емоциите на Другия. В известен смисъл, театърът на потиснатите дефинира познатите понятия за морални дилеми, като от ситуации, в които индивидът има моралното задължение да избере едно от две действия, но не може да осъществи и двете, ги превръща в многообразие от възможности.

Адриана Генадиева, Анна Дренска, д-р Вероника Преждарова – Пърформанс „Манифест на фалш арт“.

Пърформансът „Манифест на фалш арт“ има за цел да представи рисковете за твореца от навлизането на изкуствения интелект във всички духовни сфери, като прави акцент върху културната сфера. Представяйки рисковете от навлизането на изкуствения интелект се провокира обществен дебат. В този дебат мненията са две възможни: „За“ или „Против“, които биват аргументирани от зрителите, които също стават съучастници в пърформанса чрез позицията си в този дебат. По този начин синтезирайки аргументите от дебата се взема решение какви мерки могат да бъдат предприети за по-ползотворното използване и справянето с проблемите, които създава и може да създаде изкуственият интелект в различни интелектуални сфери. Пърформансът има за цел да обедини всички социално ангажирани интелектуалци, които в бъдещи свои произведения винаги да акцентират ролята на човека пред тази на изкуствения интелект. Произведението демонстрира работата на концептуалния артист с изкуствения интелект, но и в същото време открояването на мястото му в този процес. След като бъде представен и приет Менифестът, основната цел е творците да се обединят и чрез творбите си в бъдещ период винаги да подчертават човекоцентризма в условията на все по-развиваща се във времето дигитализация и Пета индустриална революция.

Доц. д-р Силвия Кръстева, ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Философия и изкуствен интелект.

Докладът ще обсъжда специалния интерес на съвременното философстване към новата технологична революция с идеята за създаване на изкуствен интелект и възможностите той да бъде развит като генерален ИИ. На първо място как философстването се изправя пред този проблем – към цялата тематика за ИИ с онтологически, гносеологически и логически подстъпи и оттук да се изгради философска теория на ИИ. Достъпна ли е философията за обучаване на ИИ и какъв ще бъде един ИИ, който „разбира“ от философстване. Практико-приложните задачи за справяне са: как се създава проектна общност, работеща върху тематиката на ИИ; как да се преподава философия на ИИ и на виртуалната реалност и как философски да консултираме на тема изкуствен интелект и виртуална реалност.

Гл. ас. д-р Десислава Дамянова, СУ „Св. Климент Охридски“ – Философията като дискурсивна съпротива.

Най-общо „дискурс“ (discours) обозначава начините на говорене, мислене и желане, които са различни за определени съсловия, епохи и ситуации. Мишел Фуко разглежда дискурсите като места на формиране на истината и властови конфигурации. Перформативното е предварително уговорено по невидим институционален начин, който позволява едно и изключва друго изказване. Т.е. дискурсът бива постоянно променян и предефиниран в различни контексти и през различните времена. Дискурсът не само скрива или разкрива неговите конституенти, той самият е обект на конституиране, на овластяване и на съпротивление на субекта. Властта на дискурса е да представя подредбата на нещата, символизирана от фигурата на Порядъка. Първата външна система за дискурсивен контрол е забраната, а оттук – режимите на оспорването и съпротивата. Дискурсивната съпротива може да бъде разбрана като опит за подкопаване или промяна на доминиращите дискурсивни структури чрез използване на алтернативни разкази, езикови игри или различни начини на изразяване. Тя се отнася до стратегии, норми или практики, които хората могат да използват, за да се противопоставят на привилегированите дискурси или форми на власт. Така се преосмислят границите, дефиниращи какво може да бъде казано и какво не. Да изясним принципа на установяване на означаващите смислови ансамбли, предполага едновременно да мислим субекта като конституиран от властови зависимости и като способен на автономна, критическа съпротива спрямо тях.

Гл. ас. д-р Станул Грозев, Институт по философия и социология, БАН – Джон Дюи в България.

Докладът разглежда първоначалното навлизане на идеите на Джон Дюи в България и е част от по-широко изследване върху прагматизма у нас. Ако преведената през 1902г. книга на Уилям Джеймс „Talks to Teachers on Psychology” е посрещната с интерес от българското учителство, интересът към реформаторските педагогически идеи на Джон Дюи е многократно по-голям. От 1903 г. неговите идеи се популяризират в редица педагогически списания, публикуват се статии за него и от него, превеждат се книги. Възгледите на Дюи привличат много съмишленици, но и критици. Специален момент в неговата философия е това, че образованието, като най-значимото човешко предприятие, трябва да бъде фокусът на философската дейност.

Гл. ас. д-р Невена Крумова, ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Философска дискурсивност и практика в проекта „Промяна, Криза, Език – разграничаване на ежедневните дискурси по COVID темата“.

Представяне на работата по проект към ФНИ: „Промяна, Криза, Език – разграничаване на ежедневните дискурси по COVID темата“, стартирал през 2021 година. Проектът съчетава експериментална и теоретична научна работа с цел придобиване на нови знания относно разграничаването на научния от ежедневния език и влиянието върху осмислянето на наблюдаемите явления, каквито са последиците от разпространението на COVID. Проектът има за цел да изследва рамките на съвременната представа за научна картина на света и значението ѝ върху адаптирането на човека в създалата се COVID и пост-COVID ситуация. Това осмисляне от своя страна води до една своеобразна антропологическа реконструкция на постмодерната ситуация, в която живеем днес. В рамките на проекта са организирани шест кръгли маси, в които са участвали както университетски преподаватели и студенти, така и учители и ученици. Темите на кръглите маси, не са насочени единствено и пряко към обсъждането на COVID темата, а към разглеждането на различни текстове и теми, които да разширят мисловния хоризонт на участниците и да създават предпоставки за (диалогичност и критическо мислене).

Д-р Дани Котев – Три основни характеристики на меките умения.

"Меките умения" могат да бъдат развивани, изучавани и преподавани. Те не могат да бъдат автоматизирани. Те са утилитарни, носят практическа полза и са пряко свързани с професионалния живот във всичките му сфери и проявления. Приоритетите и стандартите на образованието трябва да бъдат променени, така че „меките умения“ да могат да се преподават и развиват ефективно.

ФИЛОСОФИЯ С ДЕЦА И ФИЛОСОФСКО КОНСУЛТИРАНЕ

Гергана Димитрова, Райна Димитрова, Фондация „Детски книги“, Културна организация „АртЕриа“ (екипът зад Философски закуски за деца) – Философски закуски за деца – възпитаване в чудене.

Докато *Философията с деца* започва с учудването, в ядрото на Философските закуски е очудняването – житейска нагласа за периода на постчудото от най-ранното детство; антидот на представата за чудодейност, характерна за зрелостта. С девиза „Чуденето е чудесно!“ екипът на Философски закуски за деца изразява готовността си да развива чуденето, разбрано не като нерешителност и безпомощност, а като функция на ангажираното, преценяващото, самоактуализиращото се съзнание. Настоящият доклад противопоставя чудещите се личности на питащите хора и представя методите, на които е основана работата на ФЗД с деца между 8 и 12 години.

Гл. ас. д-р Цена Желязкова Стоева, СУ „Св. Климент Охридски“ – Безкрайното на философията и крайността на философската сесия.

Докладът тематизира напрежението между неизчерпаемостта на философските съзерцания, изследвания и проектирания, от една страна, и прагматиката, в която всяка философска сесия, било то в образователен или друг контекст - необходимо стига своя завършек. Как философският час, дискусия, изследване, сесия - завършват, оставайки в достойнството си именно на философски?

Д-р Даниел Александров – Философско-консултативни ситуации: преподаване, изследване, съветване.

Докладът има фокус върху практиката на "Философско консултиране", но представя и възможностите философът да разпознава, провежда и да се грижи за консултативни ситуации изобщо. Различават се и се дават примери за области, в които философът-консултант (съветник) влиза в ролята на помощник: образованието, частната сфера, общественият живот.

Д-р Даниел Александров – За някои субектни и предметни стимули при „Философия с деца“.

Споделяне на опит от практиката по "Философия с деца", както и от философстване с по-големи ученици и студенти. Представят се някои конкретни (класически и новооткрити) стимули за начало на философската сесия.